

MARX LUDWIG KUGELMANNILLE

Hannoveriin

Lontoossa 11. heinäkuuta 1868

...Mitä »Centralblattiin»¹⁵³ tulee, niin artikkelin kirjoittaja tekee minulle mitä suurimman myönnytyksen sanoessaan, että jos yleensä arvolla jotain tarkoitetaan, niin täytyy yhtyä minun johtopäätöksiini. Tuo onneton ei näe, että vaikkei kirjassani olisi lainkaan lukua »arvosta»¹⁵⁴, niin esittämäni reaalisten suhteiden analyysi sisältää tiedot ja todisteet todellisista arvosuhteista. Lörpöttely arvo-käsitteen todistamisen välttämättömyydestä perustuu yksinomaan siihen, ettei olla lainkaan selvillä kyseisestä aiheesta eikä liioin tieteen metodista. Lapsikin tietää, että jokainen kansakunta kuolisi nälkään, jos se keskeyttäisi työnteon vaikkapa vain muutamaksi viikoksi, vuodesta puhumattakaan. Yhtä tunnettua on, että erilaisten tarpeiden paljoutta vastaavaa tuotteiden määrää varten tarvitaan moninainen ja paljoudeltaan tietty määrä yhteiskunnallista kokonaistyötä. On itsestään selvää, ettei *tietty* yhteiskunnallisen tuotannon *muoto* voi missään tapauksessa lakkauttaa tätä yhteiskunnallisen työn määräsuhtaisen *jakautumisen välttämättömyyttä*; muuttua voi vain *sen ilmenemismuoto*. Luonnon lakeja ei yleensä voida lakkauttaa. Muuttua voi, erilaisista historiallisista ehdoista riippuen, vain noiden lakien ilmenemismuoto. Tuon työn suhteellisen jakautumisen ilmenemismuotona yhteiskuntatilassa, jossa yhteiskunnallisen työn yhteys on olemassa yksilöllisten työntuotteiden *yksityisenä vaihtona*, on juuri noiden tuotteiden *vaihtoarvo*.

Tieteen tehtävänä on nimenomaan osoittaa, *miten* arvolaki ilmenee. Jos siis haluttaisiin »selittää» kerralla kaikki ilmiöt, jotka näyttävät olevan ristiriidassa lain kanssa, pitäisi antaa tiede *ennen* tiedettä. Ricardon virhe on juuri siinä, että ensimmäisessä arvoa käsittelevässä luvussa¹⁵⁵ kaikki mahdolliset kategoriat, jotka pitää ensin johtaa, hän olettaa *annetuiksi* todistaakseen niiden olevan täysin arvoinen mukaisia.

[Toisaalta *teorian historia* tietysti todistaa, kuten olette aivan oikein huomauttaneet, että käsitys arvosuhteesta on ollut *aina sama*, se on ollut vain selvempi tai hämäämpi, enemmän harhakuvitelmien kietoma tai tieteellisesti varmempi. Koska ajatteluprosessikin johtuu tietyistä suhteista, koska se on *luonnonprosessi*, niin todella tajullinen ajattelu voi olla vain samaa ja eroaa vain kypsytydeltään, kehittyneisyydeltään, siis myös ajatteluelimen kehittyneisyyden puolesta. Kaikki muu on pötyä.

Vulgaarilla taloustieteilijällä ei ole vähäisintäkään käsitystä siitä, että todelliset, jokapäiväiset vaihtosuhteet ja arvosuhteet *eivät* voi olla *välittömästi identtisiä*. Porvarillisen yhteiskunnan koko olemuksena¹ on juuri se, että siinä ei ole olemassa a priori* mitään tietoista yhteiskunnallisen tuotannon sääntelyä. Järkevä ja luonnollisesti välttämätön ilmenee vain sokeasti toimivana keskiarvona. Mutta vulgaari taloustieteilijä luulee tekevänsä suuren keksinnön, kun hän sen sijaan, että paljastaisi esineiden sisäisen yhteyden, väittää tärkeän näköisenä, että ilmiössä esineet näyttävät toisenlaisilta. Itse asiassa hän pöyhkeilee sillä, että pitää kiinni näennäisyydestä ja luulee sitä lopulliseksi. Mutta mitä varten silloin yleensä tarvitaan tiedettä?

Mutta tämän takana piilee vielä muutakin. Kun on käsitetty asioiden yhteys, luhistuu koko teoreettinen usko vallitsevan järjestyksen pysyvään välttämättömyyteen, luhistuu jo ennen kuin vallitseva järjestys hajoaa käytännössä. Siis tässä jo hallitsevien luokkien ehdoton etu vaatii mielettömän sekasotkun ikuistamista. Ja mistäpä muusta maksettaisiin löpötteleville sykofanteille,

* — edeltäkäsien, kokemuksesta riippumatta. *Toim.*

jotka lyövät valttia tieteessä ainoastaan sillä, että kansantaloustieteessä yleensä on ajattelemisen kiellettyä?

Mutta satis superque*. Tämä osoittaa joka tapauksessa, miten kovin nuo porvariston papit ovat rappeutuneet: työläiset ja jopa tehtailijat ja kauppiaatkin ovat ymmärtäneet kirjani** ja saaneet siitä selvän, mutta nämä »kirjanoppineet» (!) valittavat, että asetan heidän ymmärrykselleen kohtuuttomia vaatimuksia...

*Marx—Engels. Kirjeitä,
kustannusliike Edistys,
Moskova 1976, s. 208—210*

* — riittää, liikaakin. *Toim.*

** — *Karl Marx*. Pääoma, 1. osa. *Toim.*